

Tribuna

Divendres

Xavier
Garcia

Dissabte

Ramon
Cotarelo

Diumenge

Ramon
Roca

Dilluns

Jaume
Rocabert

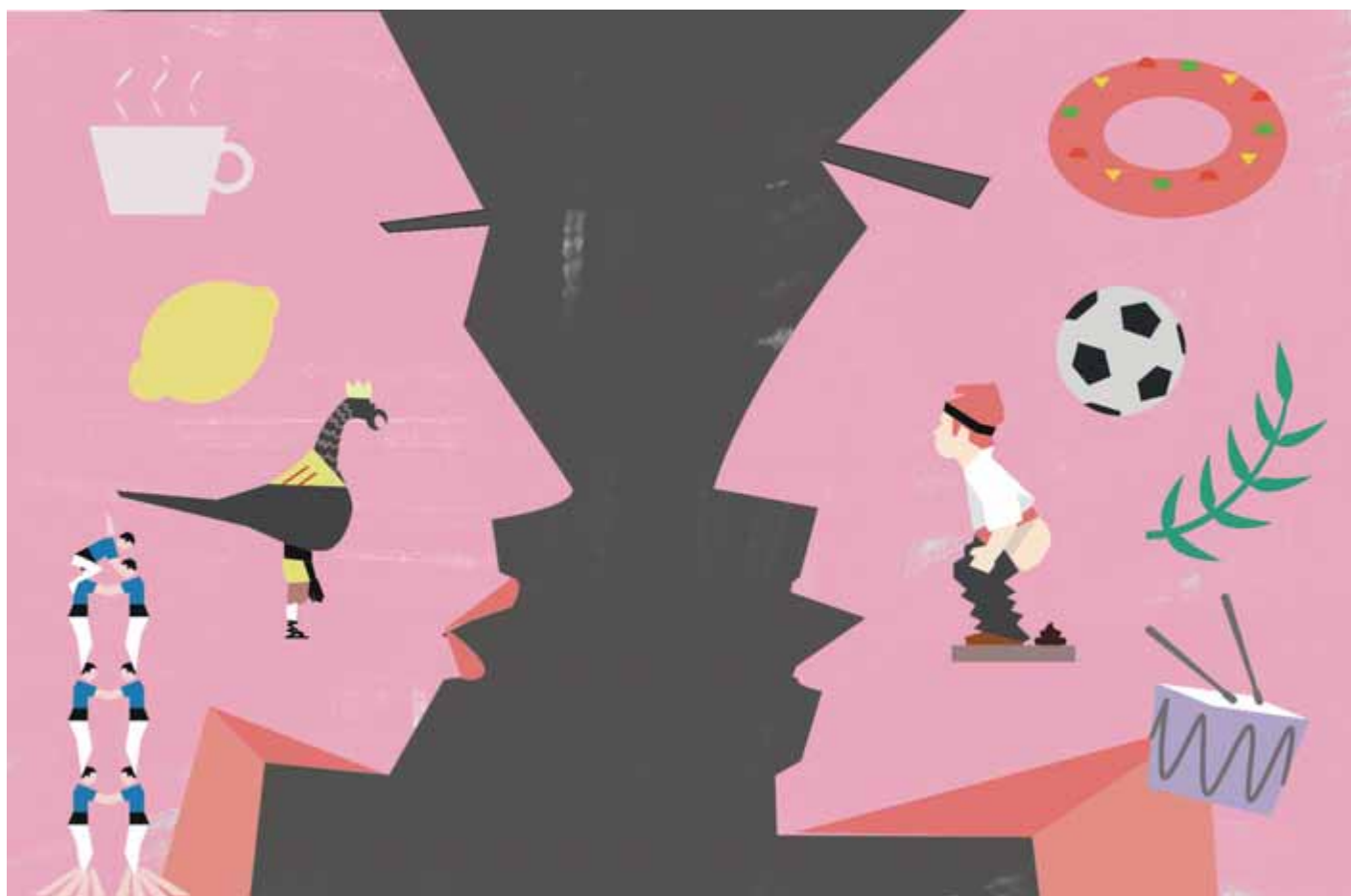
Dimarts

Andreu
Mas

Dimecres

Rafael
de Ribot

La cultura com a necessitat cerebral

R. BUCH

David Bueno

Fundador de la
Càtedra de
Neuroeducació
UB-EDU1st

Fa temps que se sap que la cultura té un paper fonamental en la formació del cervell i la ment humans. L'entorn cultural modela l'activitat cerebral des de la primera infantesa i influencia les xarxes neuronals que sustenten la percepció, la memòria, el raonament i l'emoció, proporcionant-nos els marcs simbòlics i interpretatius necessaris per donar sentit a l'experiència. La cultura no és només el reflex d'un passat nostàlgic que articula una visió coherent del present, sinó també un teixit viu que ens orienta cap al futur.

A GRANS TRETS, LA PARAULA 'CULTURA' fa referència al conjunt de valors, pràcti-

ques, coneixements, creences i formes de vida compartides per un grup humà. L'antropologia social l'estudia com un fenomen global que cal situar en cada context històric, mentre que la psicologia i la neurociència han començat a aportar dades sobre com influeix directament en els processos cognitius i emocionals. Tradicionalment, la transmissió cultural s'ha vist com socialment desitjable, malgrat que en algunes situacions històriques s'hagi utilitzat, i encara s'utilitzi, per anorrear altres cultures. Recentment, diversos treballs en psicologia i neurociència han començat a establir un nou marc conceptual. Postulen que mantenir la connexió amb la cultura pròpia també és una autèntica necessitat psicològica que afavoreix el benestar, i que té arrels profundes en l'evolució de la biologia humana.

ESTUDIS DE L'ACTIVITAT CEREBRAL mitjançant imatgeria per ressonància magnèti-

“Diversos treballs en psicologia i neurociència postulen que mantenir la connexió amb la cultura pròpia és una necessitat psicològica que afavoreix el benestar

“En un món globalitzat, el repte no és eliminar les diferències culturals, sinó gestionar-les de manera inclusiva sense perdre la pròpia del país

ca funcional han demostrat que les persones de cultures diferents processem les emocions, l'atenció i la percepció d'una manera lleugerament diferenciada. I tenim una motivació psicològica intrínseca per mantenir una connexió amb els elements clau de la nostra cultura d'origen. Tanmateix, quan aquest sistema es veu amenaçat, com per exemple en contextos de globalització cultural, imposició d'altres cultures, migració o pèrdua de tradicions, es poden produir disrupcions psicològiques que afectin la salut mental.

EN CASOS EXTREMS, com ha passat en algunes comunitats indígenes, la imposició de sistemes educatius o religiosos alienadors es correlaciona amb taxes més altes de depressió, ansietat i suïcidi. Contràriament, s'ha vist que l'aplicació de programes de revitalització cultural millora significativament l'autoestima, la resiliència i la cohesió social. Des del punt de vista psicològic, la continuïtat cultural ofereix un marc estable de referència que redueix la incertesa i facilita l'autoregulació emocional, ja que les normes culturals actuen com guies per a la interpretació d'esdeveniments, la presa de decisions i la gestió d'expectatives socials.

DES DEL PUNT DE VISTA NEUROLÒGIC, s'ha vist que l'exposició a continguts culturals propis activa xarxes cerebrals relacionades amb les sensacions de recompensa, la memòria autobiogràfica i el processament emocional. La cultura no només modula com pensem, sinó també com percebem els altres i ens percebem a nosaltres mateixos. A més, des d'una perspectiva evolutiva, la transmissió cultural permet una adaptació flexible als entorns canviants, atès que proporciona sensació d'estabilitat i coherència. Aquest marc teòric té implicacions importants en l'àmbit de la salut mental i l'educació. En salut mental, per exemple, reconèixer la importància de la cultura que hom sent com a pròpia pot ajudar a dissenyar intervencions més efectives. En el camp educatiu, al seu torn, promoure la preservació i valoració de les cultures d'origen pot millorar l'autoestima dels estudiants i, en conseqüència, afavorir l'aprenentatge.

IAQUEST ÉS, AL MEU ENTENDRE, la principal dificultat de tot plegat. Com aprofitar les diferències culturals per afavorir el benestar individual i social sense perdre la cultura pròpia del país, sinó també revalorant-la com a element d'integració? En un món globalitzat, el repte no és eliminar les diferències culturals, sinó gestionar-les de manera inclusiva sense perdre la pròpia del país, reconeixent la cultura com un dret psicològic fonamental. No és un acte de nostàlgia, sinó un requisit per al desenvolupament integral de les persones que ens orienti cap al futur.